

Pożyczka indeksowana walutą obcą – ujęcie podatkowe i księgowo

Pytanie:

Jesteśmy spółką z o.o. świadczącą różnego rodzaju usługi finansowe. Udzieliliśmy innej spółce z o.o. pożyczkę w kwocie 1 mln zł, indeksowaną kursem euro (średni kurs NBP). Czy różnice w spłacanej kwocie kapitału, która zmienia się w zależności od kursu euro, będą dla nas przychodami lub kosztami dla celów podatkowych? Jak ująć te różnice zgodnie z uor?

Odpowiedź:

W razie waloryzacji kwoty kapitału udzielonej w złotych pożyczki w stosunku do kursu określonej waluty obcej, różnice wynikające ze zmiany kursu tej waluty, będą przychodami i kosztami podatkowymi.

Co do zasady, spłata kwoty kapitału udzielonej pożyczki, zarówno w myśl przepisów uor jak i przepisów podatkowych nie wpływa na wysokość przychodów. Podobnie w momencie udzielenia pożyczki jej kwota nie stanowi ani kosztu księgowego, ani podatkowego dla pożyczkodawcy. Przychodem są jedynie odsetki wykazywane:

- w księgach rachunkowych – za okres trwania pożyczki naliczone najpóźniej na dzień bilansowy,
- dla celów podatkowych - dopiero w momencie ich faktycznego otrzymania.

Wyjątkiem od tych zasad jest pożyczka waloryzowana kursem waluty obcej.

Taka waloryzacja ma na celu zachowanie wartości złotowej udzielonej pożyczki względem waluty obcej. Jest to wyjątek od zasady nominalizmu określonej w art. 358¹ §1 Kc, zgodnie z którą spełnienie świadczenia z zobowiązania pieniężnego następuje przez zapłatę sumy nominalnej.

Spotyka się dwa sposoby waloryzacji kursem waluty obcej: denominację i indeksację.

Przy **pożyczce denominowanej**, jej wysokość w walucie obcej jest ustalana w dniu zawarcia umowy po kursie obowiązującym w tym dniu, natomiast wypłata środków pieniężnych następuje po kursie z dnia uruchomienia pożyczki, dlatego w razie spadku kursu, pożyczkobiorca może otrzymać mniej środków pieniężnych niż przewidywał.

Przy **pożyczce indeksowanej**, przeliczenie na walutę obcą następuje w momencie uruchomienia pożyczki, w związku z czym pożyczkobiorca wie dokładnie ile środków otrzyma, natomiast jego zadłużenie wyrażone w walucie obcej będzie zależało od kursu tej waluty w dniu uruchomienia pożyczki (lub w dniach uruchomienia poszczególnych rat).

Obowiązek wykazania przychodu i możliwość ujęcia w kosztach uzyskania przychodów różnicy między kwotą spłacanego kapitału a kwotą otrzymanej pożyczki wynika z art. 12 ust. 1 pkt 10 lit. b oraz art. 16 ust. 1 pkt 10 lit. a updog, w brzmieniu obowiązującym od 1.01.2009 r.

Warto zarazem podkreślić, że różnice powstające przy spłacie kapitału w opisywanej sytuacji nie są

w myśl przepisów podatkowych różnicami kursowymi, o których mowa w art. 15a updop, gdyż te odnoszą się do pożyczek (kredytów) walutowych, a więc udzielanych i spłacanych w walucie. Nie powstają wtedy różnice w wysokości kapitału do spłaty, bo ten jest wyrażony i spłacany w walucie, aczkolwiek w wyniku zmian kursów waluty pożyczkobiorcy mogą potrzebować mniej lub więcej środków krajowych na zakup waluty potrzebnej do spłaty kapitału. Podobnie pożyczkodawca również otrzymuje środki pieniężne w walucie o wartości złotowej mniejszej lub większej niż przy jej udzieleniu.

W przypadku pożyczek waloryzowanych kursem waluty obcej z ekonomicznego punktu widzenia efekt jest identyczny, jednak formalnie dochodzi do zmiany kwoty kapitału do spłaty.

Z zaprezentowanym poglądem zgadzają się organy podatkowe czego przykładem mogą być interpretacje: **ministra finansów z 12.02.2010 r. (DD5/8213/135/ZDA/09/PK-1285), IS w Poznaniu z 29.12.2010 r. (ILPB1/415-1113/10-2/AG) i 10.09.2013 r. (ILPB4/423-201/13-2/ŁM).**

Uor nie zawiera definicji różnic kursowych. Jednak w art. 30 poświęconym różnicom kursowym odwołano się wprost do „operacji gospodarczych wyrażonych w walutach obcych”. Jak wspomniano, indeksacja i szerzej waloryzacja, choć odwołują się do kursu waluty obcej nie są równoznaczne z udzieleniem pożyczki lub jej spłatą w walucie obcej. Ich konsekwencją jest jedynie zwrot mniejszej lub większej kwoty krajowych środków pieniężnych (złotych), w zależności od zmian kursu waluty odniesienia. Tym samym różnice powstałe na skutek spłaty kapitału, również w myśl uor nie są różnicami kursowymi.

Nie zmienia to jednak faktu, że wskazane różnice odpowiadają zawartym w uor definicjom przychodów i kosztów (art. 3 ust. 1 pkt 30 i 31). Z jednej strony są to „zwiększenia korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego”. Z drugiej zaś „zmniejszenia korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego”. Powstają one w wyniku operacji finansowych, jakimi są udzielenie i późniejsze spłaty pożyczki. Stąd przychody i koszty z tego tytułu zalicza się do przychodów i kosztów finansowych.

Ewidencja księgowa pożyczki waloryzowanej kursem waluty obcej przebiega następująco:

Udzielenie pożyczki:

Wn Pozostałe rozrachunki – pożyczki udzielone

Ma Rachunki i kredyty bankowe

Spłata pożyczki (kapitał) – jednorazowo lub poszczególnych rat:

Wn Rachunki i kredyty bankowe

Ma Pozostałe rozrachunki – pożyczki udzielone

Różnica między kwotą zwrotu kapitału a kwotą udzielonej pożyczki :

- a) w razie wzrostu kursu waluty obcej za pomocą której indeksowana była pożyczka - różnica pomiędzy kwotą spłaty a nominalną wartością pożyczki:

Wn Pozostałe rozrachunki – pożyczki udzielone

Ma Przychody finansowe

b) w razie spadku kursu waluty obcej za pomocą której indeksowana była pożyczka -

Wn Koszty finansowe

Ma Pozostałe rozrachunki – pożyczki udzielone.

Maciej Jurczyga

Dr nauk ekonomicznych, biegły rewident